

باید معلم نیازهای آموزشی خود را در مجله بیابد

میزگردی با حضور دبیران دبیرستان‌های پسرانه شیراز

به بهانه صدمین شماره مجله رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی که در بهار سال ۱۳۹۵ منتشر می‌شود، خدمت شما دوستان در شیراز رسیده‌ایم تا از نظراتتان درباره این مجله که رسانه‌ای کمک آموزشی برای درس قرآن و دینی محسوب می‌شود، استفاده کنیم و با انتقال این آرا، هیئت تحریریه دریابد که همکاران دبیر درباره موضوعها و محتوای مجله چه نظری دارند. محمدحسن مکارم: ابتکار خوبی است که به شیراز تشریف آورده‌اید. از این کار شما متشکرم. گرچه زودتر می‌باید این کار را می‌کردید و به مناطق مختلف می‌رفتید. امیدوارم بار اول و آخر نباشد و این کار خوب را تکرار کنید و حداقل در سال یکبار نظرسنجی بشود. پرسش‌نامه‌های تهیه شود و به منتخبی از دبیران و حتی دانش‌آموزان

اشاره

خدمت دوستان دبیر در استان فارس و شهرستان شیراز رسیدیم تا با نظرات آنان درباره درس دینی و قرآن و مجله رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی آشنا شویم. انصافاً نظرات خیلی خوبی داشتند. امیدواریم بتوانیم از گفته‌های این عزیزان در مجله استفاده کنیم. در این نشست، محمدحسن مکارم، حسین علی مرادی جابری، علی اصغر جواز، محمدعلی همایون و محمدکشاورز شرکت کردند.

داده شود تا از نیازهای فکری آنان اطلاع یابیم. البته تهیه چنین پرسش‌نامه‌ای کاری تخصصی است.

من به این مورد پردازم که چرا مجله کم‌جاذبه است و چگونه باید آن را پر جاذبه کرد؟ می‌دانیم که یک طرف نویسندگان قرار دارند و در طرف دیگر خوانندگان که اینان همان دبیران محترم‌اند. دبیران باید از نظر علمی تقویت شوند تا دانش خود را به دانش‌آموزان منتقل کنند. یک طرفه‌نویسی از سوی هیئت تحریریه کارایی ندارد، بلکه باید نیازسنجی شود.

● این کار نیازسنجی باید چه‌طور انجام بگیرد؟

مکارم: می‌شود سؤال‌های معینی را طرح کرد. این پرسش‌نامه می‌تواند در بخش چندگزینه‌ای باشد. بهتر است که سؤال تشریحی نباشد.

● آیا نیازسنجی باید استانی باشد؟ یعنی در استان فارس مثلاً شما چند نفر اتاق فکری داشته باشید و پس از رصد کردن نیازها و ضعف‌ها و کمبودهای استان که آن‌ها را براساس نیازسنجی فراهم آورده‌اید حاصل را بفروستید به تهران یا کار دیگری باید کرد؟

مکارم: بنده به صورتی که شما می‌فرمایید، اعتقادی ندارم. همه کشور را می‌توان دید. اگر قرار است تقسیم‌بندی صورت گیرد، استانی نیست، بلکه مراکز استان‌ها و شهرهای بزرگ یک حکم را دارند و شهرهای کوچک و بخش‌ها و روستاها، حکم دیگری دارند. نیاز شهرهای بزرگ در اصول عقاید است و شهرهای کوچک به احکام نیاز دارند. اگر می‌شد مجله را برای این کار تفکیک کرد، ایده‌آل بود، ولی فکر نمی‌کنم این کار را بتوان کرد.

اصول عقاید شامل اصل خداشناسی، یکتایی خدا، عدل الهی، امامت، عصمت، ولایت فقیه، حقوق زن و مرد از جمله سؤالات در شهرهای بزرگ هستند. زیرا اینان دارای ارتباطات بیشتری هستند و به رسانه‌ها دسترسی بیشتری دارند. این‌گونه سؤال‌ها استانی نیستند، بلکه در سراسر کشور فراگیرند. در محیط‌های کوچک‌تر، سطح

سؤال پایین می‌آید که شامل احکامی مانند شکایات نماز و مطهرات می‌شود. پس باید کار «نیاز محور» باشد.

حسینعلی مرادی جابری: ۱۶ سال سابقه تدریس و کار با گروه‌های آموزشی دارم و با کتب درسی آشنا هستم. طبق فرمایش آقای مکارم ابتدا باید نیازسنجی شود. زیرا به قول شما مجله در بسته آموزشی قرار می‌گیرد و کمک‌آموزشی است. بنابراین لازم است ابتدا موضوع‌های مبهم یا مجمل درسی را با نیازسنجی مشخص کنیم. بعد از طریق مکمل‌های درسی مانند ضرب‌المثل‌های قرآنی، مقاله‌ها، داستان، شعر یا طرح سؤال‌های مفهومی در مجله، به روشن کردن این ابهام‌ها پردازیم. همین‌طور می‌توان برخی از منابع معتبر یا سایت‌هایی را که به این موضوع‌ها پرداخته‌اند، در مجله معرفی کرد تا دبیران محترم با استفاده از آن‌ها بتوانند تدریس روشن‌تر و مفهوم‌تری برای دانش‌آموزان داشته باشند.

می‌دانیم که مجله معارف اسلامی مجله‌ای است که می‌خواهد معارف اسلامی را با تکیه بر آثار شهید مرتضی مطهری آموزش بدهد. ممکن است این آموزش از طریق متون درسی یا مسابقات علمی باشد و هدف هم این است که سطح فرهنگ اسلامی جامعه مخاطب بالا برود. بنده با یکی شدن مجله رشد آموزش قرآن و رشد آموزش معارف اسلامی موافق نیستیم. در این صورت یک مجله شامل مباحث مربوط به عربی، فلسفه و منطق، قرآن و درس دین و زندگی می‌شود. خود درس دین و زندگی به حدی نیازمند مطلب است که اگر به تنهایی خود یک مجله باشد باز هم کم است؛ مباحث قضا و قدر، توحید و ... بسیار گسترده‌اند. حال که این دو مجله تلفیق شده‌اند، بخش کوچکی به هر موضوعی اختصاص می‌یابد و ممکن نیست که مخاطب را سیراب کند.

مجله باید بکوشد صلاحیت حرفه‌ای معلم‌ها را افزایش بدهد. اکنون برخی از معلم‌ها با قرآن انس ندارند و حتی مهارت لازم را برای صحیح‌خوانی آیات ندارند. لذا در تدریس از این کار کم می‌گذارند و به موضوع دیگر می‌پردازند. یا درس قرآنی را کنار می‌گذارند. لذا تلفیق دو مجله، به هدف اولیه ضربه می‌زند.

مجله باید بکوشد صلاحیت حرفه‌ای معلم‌ها را افزایش بدهد. اکنون برخی از معلم‌ها با قرآن انس ندارند و حتی مهارت لازم را برای صحیح‌خوانی آیات ندارند. لذا در تدریس از این کار کم می‌گذارند و به موضوع دیگر می‌پردازند

توزیع را عوض کرد. برای مثال می‌توان مجله را از طریق گروه‌های آموزشی به مخاطبان رساند، زیرا تمام گروه‌های آموزشی بی‌استثنا هر سه ماه یک بار جلسه دارند. می‌شود مجله را در همان جلسه در اختیار همکاران متقاضی قرار داد، به شرطی که محتوای مجله نیز غنی و مطابق نیازها آنان باشد.

● **درباره سخن آقای مرادی درباره نیاز به افزایش نوبت انتشار مجله عرض کنم، مدیریت مجله در گفت‌وگویی با ما اعلام کرد، مشکلی ندارند که نوبت انتشار مجله بیشتر شود حتی هر ماه یا هر دو ماه یک‌بار بشود، به شرطی که تعداد مقالات قابل استفاده در اختیار به حد کفایت باشد. در هر حال حاضر تحریریه با مشکل کمبود متن قوی و پاسخ‌گویی نیاز مواجه است. بخش مهم این معضل را همکاران متبحر در نوشتن می‌توانند رفع کنند.**

مرادی: دبیرخانه سراسری درس دین و زندگی، هر سال مسابقه مقاله‌نویسی برگزار می‌کند. مقاله‌ها هم با محور قرار گرفتن کتاب‌های درسی باید تدارک شوند. مقاله‌ها در گروه آموزشی استان بررسی و بعد به دبیرخانه تحویل داده می‌شوند. الان هم مقاله‌ها در اختیار دبیرخانه‌اند و مقاله‌های خوب و ارزشمندی توسط شرکت‌کنندگان نوشته می‌شوند. اگر مجله با دبیرخانه ارتباط و تعامل داشته باشد، می‌تواند از این مقالات در مجله استفاده کند.

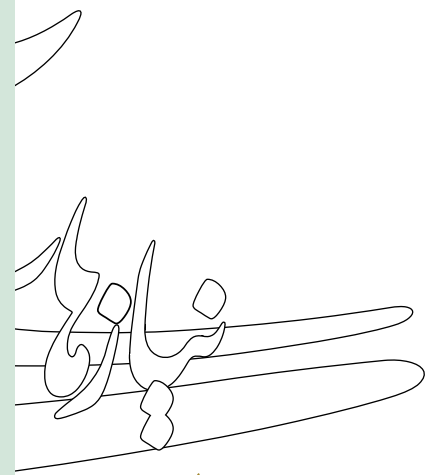
درباره نیازسنجی که آقای جواز فرمودند، یک‌بار دکتر **سوزنچی** سؤال‌ها و شبهه‌ها را جمع‌آوری کرد و این کار را در یک دوره آموزشی که از سراسر کشور شرکت کرده بودند، انجام داد. بعد آن‌ها را از نظر موضوعی دسته‌بندی کرد؛ یعنی توحید، معاد، نبوت، امامت و احکام. بعد آن را در قالب چند کتاب همراه با سی‌دی نیز منتشر کرد. با مراجعه به این مجموعه کار راحت می‌شود، زیرا آماده و مدون است. البته سؤال‌های روز را می‌توان به این مجموعه اضافه کرد. می‌توان این کار را از طریق هر استان هم انجام داد و آنچه را که صورت نهایی پیدا کرد، از دبیرخانه درس دین و زندگی دریافت داشت.

علی اصغر جواز: بنده عضو گروه آموزش معارف در اداره کل استان فارس هستم و تدریس هم می‌کنم. پیرو فرمایش همکاران باید عرض کنم، بنده با دانش‌آموزان و همکاران در مدارس خاص و مناطق پنجاه و نه‌گانه استان فارس در ارتباطم. عمده کار ما همان نیازسنجی است که آقای مکارم مطرح کردند و بنده هم تأیید می‌کنم. در این کار باید پی این نکته رفت که چگونه عمل شود تا مقالات مجله مخاطبان بیشتری را جلب کند. باز برگردم به سخن آقای مکارم و اضافه کنم، اغلب شبهه‌هایی که مطرح می‌شوند، در مدارس خاص و از طرف دانش‌آموزان این مدارس مطرح می‌شوند. بخش عمده مخاطبان مجله معارف می‌توانند معلمان مدارس خاص باشند. مدارس خاص هم شامل مدارس شاهد، نمونه دولتی و تیزهوشان می‌شود. می‌شود سؤال‌ها، ابهام‌ها و شبهه‌هایی را که در این مدارس مطرح می‌شوند، در یک‌جا متمرکز کرد و مقالات را براساس این نیازها و سؤال‌ها نوشت که خیلی مفید خواهد بود.

چرا روی این مدارس انگشت می‌گذارم که آقایان **مکارم** و **مرادی** هم در این مدارس تدریس کرده‌اند؟ جواب این است: آینده مملکت ما دست این افراد خواهد بود، زیرا پست‌های اصلی کشور را در پزشکی، مهندسی و مدیریت به‌دست خواهند گرفت. اگر بتوانیم این گروه را از نظر فکری و از طریق پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهه‌های اساسی‌شان تغذیه کنیم، به هدف متعالی خود خواهیم رسید. در ضمن مخاطبان مجله هم افزایش خواهند یافت. بنده می‌بینم که شماره‌هایی از مجله از طرف همکاران دبیر استقبال نمی‌شوند، زیرا مقاله‌ها تکراری‌اند. موضوع مقاله‌ها موضوع به روزی نیست. اگر بتوانیم نیازهای روز را از طریق نیازسنجی مشخص کنیم و پی ببریم که مخاطب ما چه چیزی نیاز دارد، مسلم است که خوانندگان مجله زیاد می‌شوند.

یکی از مسائلی که در کاهش مخاطب تأثیر دارد باز می‌گردد به توزیع مجله. شکل توزیع کنونی، جواب‌گوی مخاطبان نیست. همکار ما که مخاطب مجله رشد معارف است، انتظار دارد در مدت یکی دو هفته و حداکثر یک ماه بعد مجله به دستش برسد، ولی در حال حاضر چنین نیست. باید روش

شکل توزیع کنونی، جواب‌گوی مخاطبان نیست. همکار ما که مخاطب مجله رشد معارف است، انتظار دارد در مدت یکی دو هفته و حداکثر یک ماه بعد مجله به دستش برسد، ولی در حال حاضر چنین نیست

احمد رضا همایون: ۲۶ سال سابقه تدریس دارم. این موضوع را در قالب پرسش‌نامه‌ای تکثیر کردم و پرسش‌نامه را در برخی از مدارس ناحیه ۳، از جمله مدارس خاص، توزیع و جمع‌آوری کردم. نکته‌هایی که همکاران نوشته‌اند، مطالب تازه‌ای نیستند. همان‌ها هستند که خودتان اطلاع دارید. در هر حال جمع‌بندی کلی این‌هاست: ظاهراً مجله رشد با محوریت کتاب درسی تألیف نشده است. شاید مؤلفان مطالبی را بدون ارتباط با کتاب درسی و براساس علاقه خودشان تهیه و چاپ می‌کنند یا مقاله‌هایی که به دستشان می‌رسد، با سرفصل‌های درسی ارتباطی ندارند. همچنین به مشکل‌هایی که می‌شود از کتاب گرفت یا دانش‌آموزان مطرح می‌کنند، در مجله پاسخ نمی‌دهند.

مکارم: مجله رشد معارف شماره ۹۰ این مجله با ۲۶ عنوان مقاله در ۶۴ صفحه چاپ شده است. یعنی به‌طور متوسط به هر موضوع و عنوان ۲/۵ صفحه اختصاصی دارد. عرض این است معلم فکوری که می‌خواهد تدریس کند، جواب سؤال را بدهد و ذهن خود را تقویت کند، با خواندن ۲/۵ صفحه یک مقاله چه چیزی کسب می‌کند؟ توجه بفرمایید، عنوان یکی از مقاله‌های این شماره چنین است: «شاه‌کلید تدریس معارف». نوشته را می‌خوانم تا «شاه‌کلید» را به‌دست بگیرم. بنده سه پار این مقاله سه صفحه‌ای را مطالعه کردم. اولاً هیچ شاه‌کلیدی پیدا نکردم. ثانیاً، مگر تدریس معارف یک قفل دارد که بخواهیم برایش شاه‌کلید بسازیم؟! مشکلات وسیع‌تر از این حرف‌هاست. قفل‌های زیادی داریم که به معلم‌ها، پایه‌های درسی و موضوع‌ها مربوط می‌شوند.

«جهاد فرهنگی امام باقر و بررسی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی عصر ایشان» در ۳ صفحه عنوان مقاله دیگر این شماره مجله است. حضرت ایشان و امام صادق (ع) رکن رکن فقه و حدیث و به‌طور کلی شیعه‌اند. مقاله یک چکیده به همراه دو صفحه مطلب دارد. کل جهاد فرهنگی امام پنجم به‌عنوان الگوی دینی ما در دو صفحه بیشتر نیست. خوب چه چیز باید از آن فرا گرفت!؟

مقاله سوم «عقل و وحی از منظر امام صادق (ع)» است. می‌دانید که عقل و وحی، موضوع مهم

روز جامعه ماست. سؤال این است که: در کشاکش سنت و مدرنیته، جایگاه عقل و جایگاه وحی کجاست؟ همین‌طور است موضوع علم و دین. نمی‌توان در دو سه صفحه چیزی بگوییم و بگذریم، دردی را دوا نمی‌کند.

● **از شما ۵۰ درصد مرض‌شناسی را قبول کرده‌ایم پیردازید به ۵۰ درصد تجویز درمان و دارو. به ویژه که اولین بار این موارد را نمی‌شنویم.**

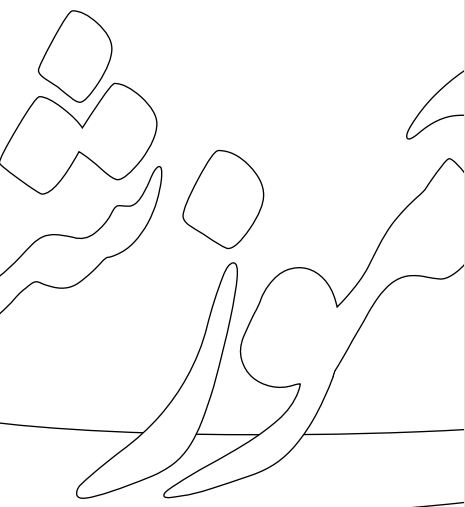
مکارم: پس اجازه بفرمایید به یک مورد دیگر اشاره کنم؛ مقاله «سبک‌زندگی در کلام مقام معظم رهبری» فقط در یک صفحه آمده و فقط ۲۹ مورد در آن فهرست شده است که چیزی را منتقل نمی‌کند. لذا مجله بدون جاذبه می‌شود. حال به سؤالی که شما مطرح کردید و قشنگ است برگردیم: «اگر عضو هیئت تحریریه بودید چه می‌کردید؟»

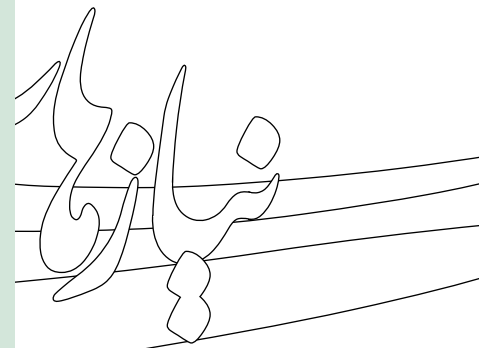
اگر من عضو تحریریه بودم، پیرو صحبت دوستان، عربی و فلسفه و منطق را از این مجله خارج می‌کردم. نام مجله هم ارتباطی به فلسفه و منطق و عربی ندارد. نام مجله آموزش قرآن و معارف است. معارف فوقش می‌شود مباحث دینی و قرآنی و نه چیز دیگری.

به علاوه بنده در مجله به نقل تجربیات دیگران می‌پرداختم و مسابقه برگزار می‌کردم. ضمن اینکه عکس‌ها و طرح‌های مجله را حذف می‌کردم. همه مقالات کوتاه را هم حذف می‌کردم. این حجم ۶۰ تا ۸۰ صفحه‌ای مجله را به ۵-۴ موضوع منحصراً می‌کردم. مثلاً می‌خواهم به بحث موضوعی مانند «وهابیت» بپردازم. ابتدا در ۱۵ صفحه تمام فکر وهابیت را در این صفحه‌ها پهن می‌کردم و بعد از جمع‌بندی، نتیجه‌گیری می‌کردم تا همکار معلم مجبور نباشد به ۱۰ کتاب رجوع کند. این خدمت بزرگی است که می‌توانید در مجله بکنید. بنابراین به‌جای بیش از ۲۰ مقاله در هر شماره، ۵ تا ۶ مقاله مستوفی و مشع کفایت می‌کند.

مرادی: آنچه که حاج آقا مکارم درباره اشکال محتوا فرمودند، عالی است. اگر به صرف تنوع چهار مقاله آمده و چاپ شده است، جواب‌گوی نیاز نیست. مطالبی است تحت عنوان طرح سؤال از دین و زندگی ۳. ما با همکاران در زمینه طرح

اگر من عضو تحریریه بودم، عربی و فلسفه و منطق را از این مجله خارج می‌کردم. نام مجله هم ارتباطی به فلسفه و منطق و عربی ندارد. نام مجله آموزش قرآن و معارف است. معارف فوقش می‌شود مباحث دینی و قرآنی و نه چیز دیگری

و تجربه‌های جدید در مجله استفاده کرد و به خواننده قدرت ابتکار و توانایی‌های تازه بخشید و نباید از تجربه‌های کهنه و سوخته در قالب خاطره بهره گرفت.

بر نکته‌ای تأکید کنیم: معلمان ما هنوز با ویژگی‌های شخصیتهای دانش‌آموزان آشنایی ندارند. اگر قبلاً چیزی درباره نوجوان خوانده‌اند، شاید حالا از مفاهیم آن دور شده‌اند یا آن را از یاد برده‌اند. خوب است در این زمینه مجله بخشی را به روان‌شناسی و ویژگی‌های نوجوانان اختصاص دهد.

مجله باید دبیران را در استفاده از وسایل کمک‌آموزشی و روش نوین آموزشی مدد برساند. و نیز باید به منابع موضوعی برای مثال در زمینه اعجاز یا شبیه‌ها توجه داشته باشد. حتی اگر امکان پاسخ ندارد، به منابع به صورت ریز ارجاع بدهد یا سایت‌ها را به صورت موضوعی معرفی کند. **همایون:** انسان‌های امروز کم‌حوصله‌اند. کتاب‌های با صفحات زیاد در نمایشگاه‌های کتاب خریداری ندارند. امروز کتاب‌هایی چاپ می‌کنند که در هر صفحه کتاب یک سطر آمده است و مطالب اصلی و کلیدی را می‌آورند. بنده با تعداد زیادی از همکاران مشورت کرده‌ام جمع‌بندی سخن آنان این بود که از حجم زیاد هر مطلب

سؤال استاندارد کار می‌کنیم. معلم می‌گوید آنچه که در مجله آمده، با سؤال‌های شما منطبق نیست. سؤال‌هایی که در مجله آمده‌اند، خیلی ضعیف‌تر از سؤال‌های همکاری هستند که در سطح پایین تدریس می‌کند. چه طور سؤال‌های مجله می‌تواند ملاک و الگویی برای همکاران دبیر باشد؟!

برای آگاهی دبیران از تحولات و مسائل آموزش و پرورش، مجله می‌تواند از سند تحول بنیادین مسابقه برخط (Online) برگزار کند. مجله باید جریان تغییر کتب درسی دین و زندگی را که در راستای تغییر نظام آموزشی است، به صورت مستمر رصد کند و گزارشی هدفمند از تغییرات و چگونگی تألیف کتاب‌ها ارائه دهد.

اگر مجله گزارشی از شاکله و ساختار کلی کتابی مثل کتاب هدیه‌های آسمانی یا کتاب سال دوم که سال بعد تغییر می‌کند، چاپ کند، خیلی مفید خواهد بود.

می‌توانید گزارشی از دوره تأمین مدرس یا نشست‌ها و کارگاه‌های آموزشی را که با حضور سرگروه‌های آموزشی معارف اسلامی استان‌ها از طرف دبیرخانه کشوری برگزار می‌شود، در مجله بیاورید. همچنین خوب است در نشست‌هایی با مؤلفان به تحلیل اهداف کتاب‌ها و درس‌های هر کتاب بپردازید و سؤال‌هایی کلی از طرف مؤلفان مطرح شوند که می‌تواند بسیار مفید باشد. با وجود آنکه همکاران ما در دانشگاه و دوره‌های تربیت معلم روش‌های تدریس را خوانده‌اند، ولی امروز برای ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان باید به آن‌ها در زمینه فناوری ارتباطات و اطلاعات (ICT) آموزش داد و بر استفاده از امکانات آن در کلاس تأکید کرد.

باید از دانش و تجربه همکاران در مجله استفاده کنید، نه اینکه خاطره‌ای چاپ شود که بیشتر شکل یک روایت داستانی معمولی را دارد. باید از دانش

مجله باید دبیران را در استفاده از وسایل کمک‌آموزشی و روش نوین آموزشی مدد برساند. و نیز باید به منابع موضوعی برای مثال در زمینه اعجاز یا شبیه‌ها توجه داشته باشد. حتی اگر امکان پاسخ ندارد، به منابع به صورت ریز ارجاع بدهد یا سایت‌ها را به صورت موضوعی معرفی کند

**آوردن خاطرات
ادامه بیاید.
نباید از معرفی
چهره‌های ماندگار
موفق، معنوی و
عرفانی کشور
غفلت کرد.
معرفی کتاب‌های
مرتبط با مباحث
کتاب‌های درسی
لازم است**

باشد. یعنی به سؤال‌ها و شبهه‌هایی پاسخ بدهد که به کتاب درسی باز می‌گردند. زیرا تعداد مدرسی که دانش‌آموزان آن‌ها سؤال‌های خارج از کتاب مطرح می‌کنند، زیاد نیست. برای مثال در درس «توسل»، اگر مطلب کتاب درسی برای وی سؤال ایجاد نکند یا جایی درباره آن نشنیده باشد، حقیقت این است که خودش شاید نتواند سؤالی بپرسد. حتی وهابیت را نمی‌شناسد. خاطره در مجله زیاد است. خوب است به‌گزینی کرد.

کشاورز: (در نشست حضور نداشت. آنچه می‌آید نظرات وی است که از طریق تلفن همراه در جلسه پخش و ضبط شد.) یکی از موضوع‌های موردنیاز این است که کتب درسی همه دوره‌های تحصیلی مجله نقد و بررسی شود. وضع دانشگاه تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) در مجله مورد توجه قرار بگیرد؛ گرچه گاهی مطالبی در مجله آمده است.

باید مجله به روش‌های تدریس به روز نگاه ویژه داشته باشد. پاسخ به شبهات خیلی مهم است و همه ما درگیر شبهه‌ایم، زیرا رسانه‌ها دائم در حال شبهه‌سازی‌اند. آموزش قرآن و احکام گرچه قبلاً بود و دیده‌ام، ولی لازم است ادامه داشته باشد.

برگزاری مسابقه در زمینه‌های گوناگون موردنیاز است. در این مسابقه‌ها باید به گرفتن امتیاز (به‌ویژه امتیازهایی که کد داشته باشند) از سوی شرکت کنندگان توجه داشت؛ یعنی امتیازی که در سرنوشت معلم‌ها برای ارتقا مؤثر باشد. این کار سبب می‌شود، معلم‌ها مجله را تهیه کنند و سبب فعال شدن آن می‌شود.

آوردن خاطرات ادامه بیاید. نباید از معرفی چهره‌های ماندگار موفق، معنوی و عرفانی کشور غفلت کرد. معرفی کتاب‌های مرتبط با مباحث کتاب‌های درسی لازم است.

نظرخواهی و نیازسنجی در هر شماره مجله بیاید. می‌دانم که مجله سایت دارد، ولی باید فعال شود. ایجاد سامانه پیام کوتاه از طرف مجله برای ایجاد ارتباط با

رضایت نداشتند؛ به ویژه از مطالبی که بی‌جهت طولانی‌اند. خوب است بدون از بین بردن جان کلام، مطالب و مقالات بلند تلخیص شوند.

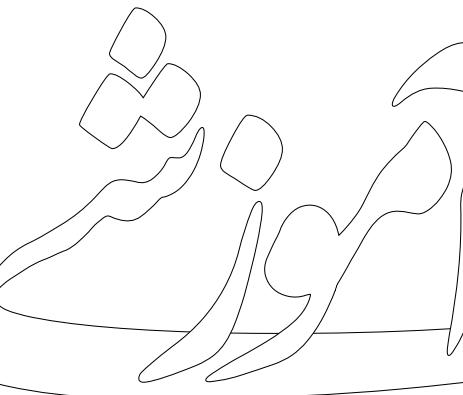
مرادی: باید توجه داشت همکاری که در جایی تدریس می‌کند و مثل ما به امکانات دسترسی ندارد، شاید با آنچه موردنظر آقای مکارم بود هم اقناع نشود.

همایون: مجله رشد معارف اسلامی بیشتر برای دوره متوسطه اول و دوم کاربرد دارد، ولی برخی از واژه‌ها مورد استفاده در مجله برای دبیران متوسطه اول بیگانه است.

● یعنی چه؟

همایون: یعنی مفهوم واژه را نمی‌دانند؛ واژه‌هایی که در علوم قرآنی و در حوزه تفسیر وجود دارند. لذا لازم است مجله به‌صورت مجزا برای دبیران دوره‌های متوسطه اول و دوم مطلب تدارک ببیند و چاپ کند. حتماً معلمی که در مدرسه تیزهوشان درس می‌دهد، مطالعه‌اش بیشتر از معلمی است که در منطقه‌ای دورافتاده‌ای تدریس می‌کند.

● چه باید کرد تا این مشکل رفع شود؟ **همایون:** باید محور کار در مجله کتاب درسی

دنیا تغییر کرده است، ما به سنت (۲۵۰ ساله) به همان شکل نیاز داریم یا امروز باید به علم رجوع کرد؟ ما باید این موضوع را برای فهم این سن و سال باز کنیم و پاسخ بدهیم. این نمونه از سؤال‌ها در رسانه‌ها، به ویژه فضای مجازی، به وفور وجود دارد و دانش‌آموز هم در این فضا شناور است.

● **دوستان فراموش نکنید، مجله کتاب نیست. فقط ابزاری برای کمک به کتاب درسی است.**
مکارم: ولی بنده می‌توانم هر یک را به درسی از کتاب ربط بدهم.

● **سخن شما را پذیرفتم. ولی از یاد نبرید که مجله رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی مجله‌ای در حد کمک‌آموزشی است، آن هم برای پنج درس عربی، قرآن، دینی، و فلسفه و منطق.**
مکارم: من فرض شما را که این وضع قابل تغییر نیست، قبول ندارم. درس دینی چنان گسترده است که جایی برای عربی و فلسفه و منطق نمی‌گذارد.

● **در هیئت تحریریه همین بحث مطرح است. برای مثال، آقای اشکیبوس که بخش عربی مجله را راه می‌برد، به این وضع معترض است. می‌گوید چرا درس انگلیسی با آن همه امکانات در دسترس در سطح جامعه باید مجله رشد مستقلی داشته باشد، ولی درس عربی از این امکان محروم باشد؟ در حالی که عربی زبان قرآن و زبان معارف دینی ماست و در قانون اساسی بر آموزش زبان عربی تأکید شده است.**

مکارم: در اول نشست هم گفتیم، همین که زحمت کشیده‌اید به شهرستان می‌روید، نشانگر نیست پاک و تواضع شماست؛ همه ما یک هدف داریم. ما بچه‌های مردم را در نظر می‌گیریم که چنین وضعی دارند و ممکن است به بیراهه بروند.

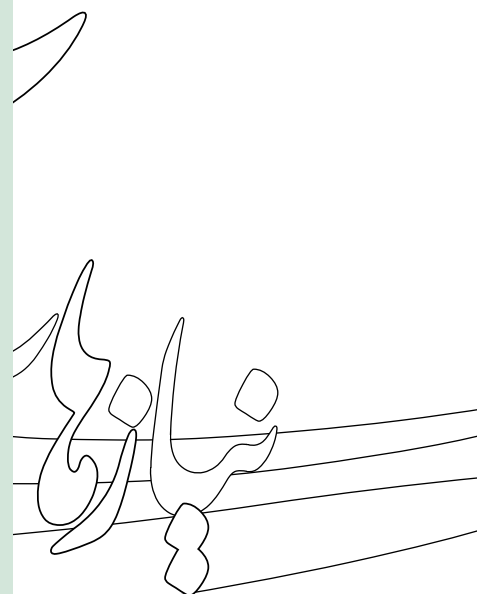
● **البته بچه‌های خود ما هستند!**
مکارم: درست است بچه‌های خود ما به حساب

مخاطبان، برای ارسال و دریافت پیام، ضرورت دارد. ایجاد گروه با استفاده از فضای مجازی کمک می‌کند که اعضا بتوانند به صورت برخط (online) از مفاد مجله استفاده کنند و مرتب با اعضای گروه در ارتباط باشند.

سطح مجله به سطح مجلات علمی پژوهشی ارتقا یابد تا کسانی که صاحب مقاله‌اند، چاپ مقالات برایشان امتیازی به حساب بیاید.

مکارم: ما به سکولاریزم معتقد نیستیم. یعنی سیاست را بخشی از دین می‌دانیم. به ویژه در بحث ولایت فقیه و امامت، سیاست حضور محوری دارد. ولی رشد معارف خود را متکفل به پاسخ‌گویی به مسائل دبیر دینی و سؤال‌های سیاسی آن‌ها نمی‌داند. خیلی از سؤال‌هایی که از معلم‌ها می‌شود، در حوزه سیاسی قرار می‌گیرند. چه کسی باید به این پرسش‌های سیاسی پاسخ بدهد؟ دبیران معارف و دین و زندگی باید با وقار به این سؤال‌ها به‌ویژه در حوزه امامت و ولایت فقیه پاسخ بدهیم. اما در مجله شما، جای این موارد و به‌طور کلی موارد سیاسی خالی است. به نظر می‌رسد که سؤال‌های همکاران غیر از مطالبی است که در این مجله مطرح می‌شوند. اخیراً به دعوت یکی از دبیران محترم به مدرسه‌ای رفتیم. گفت: بچه‌ها سؤال‌های زیادی دارند. یک روز بیا، کلاس‌ها را تعطیل می‌کنیم و شما فقط به سؤال‌ها جواب بده. از ساعت ۷/۵ صبح تا هنگام اذان ظهر به سؤال‌های دانش‌آموزان جواب دادم، ولی همچنان سؤال‌ها باقی ماندند.

عرض بنده این است که دانش‌آموزان تا در اصول عقاید به حد باور و ایمان نرسند، نماز نمی‌خوانند. نماز فرع است، اصل اصول دین است. ما نتوانستیم مسئله حجاب را حل کنیم، زیرا باور اعتقادی در دختر ما ایجاد نشده است. بشتترین سؤال‌ها در این موارد است: هدف آفرینش؛ قضا و قدر و اختیار؛ رابطه علم و دین؛ رابطه عقل و دین؛ دین و تکامل انواع؛ سنت و مدرنیته؛ اختلاف فتاوا؛ ارتداد؛ حقوق زن؛ آزادی بیان؛ مفاسد اقتصادی و سیاسی؛ ولایت فقیه

بشترین سؤال‌ها در این موارد است:
هدف آفرینش؛ قضا و قدر و اختیار؛ رابطه علم و دین؛ رابطه عقل و دین؛ دین و تکامل انواع؛ سنت و مدرنیته؛ اختلاف فتاوا؛ ارتداد؛ حقوق زن؛ آزادی بیان؛ مفاسد اقتصادی و سیاسی؛ ولایت فقیه

می آیند. تا به حال مسئله‌ای مثل حجاب حل نشده مانده است. ما هم به برخی از مسائل و موضوع‌ها اشاره می‌کنیم. به هر حال آنچه مورد نیاز معلم‌ها و دانش‌آموزان است، باید از طریق مجله رشد کمک آموزشی رفع و پاسخ داده شود. ما چهار نفریم و در حد تشخیص چهار نفر به نیازهای دبیران اشاره می‌کنیم. هریک از ما کهنه‌کاریم. بنده ۳۵ سال است که دارم تدریس می‌کنم.

شما پرسش‌نامه‌ای تهیه کنید و در اختیار آقای جواز بگذارید. ایشان می‌داند که پرسش‌نامه را در کدام مدارس و به کدام معلم‌ها بدهند. بپرسید که علت کم‌جاذبه بودن مجلات رشد چیست و راه‌های پر جاذبه کردن آن‌ها چیست. بپرسید خواسته‌های شما چیست؟ می‌گویند خواسته‌های آنان مطالبی است که در سرکلاس بچه‌ها از آن‌ها خواسته‌اند، ولی آن‌ها نمی‌دانسته‌اند و در جواب کم آورده‌اند. مجله بدین ترتیب جذاب می‌شود.

● شما اتاق فکر هیئت تحریریه در استان فارس هستید. درست است که خیلی از آسیب‌ها، شبهه‌ها و سؤال‌ها مشترک‌اند، ولی هر استان مسائل خاص خود را هم دارد. شما آسیب‌شناسی که کردید، نظر خود را به دفتر مجله در تهران بفرستید. هیئت تحریریه حتماً استقبال می‌کند.

مکارم: بنده نمی‌پذیرم که استان‌ها آسیب‌های جداگانه‌ای دارند. به شما گفتم که شهرهای بزرگ چه نیازها و سؤال‌هایی دارند و شهرهای کوچک و روستاها چه نیازهایی و سؤال‌هایی. عرض دیگرم این است که اگر منتظر مؤلف و نویسنده از سراسر کشورید، باز پراکنده کاری می‌کنید. باید هیئت تحریریه معینی داشته باشید. افرادی را در جاهای مختلف با سطح دانسته‌های قابل قبول پیدا کنید. الحمدلله وسایل ارتباطی هم فراوان است. نمی‌شود گفت همه بنویسند. در سراسر کشور پخش هستیم و شما باید انتخاب کنید.

● راه پیشنهادی قابل تأملی است. یک راه انتخاب این است که از میان همکارانی که مقاله و نوشته‌ای می‌نویسند، افراد پخته‌تر

و با تجربه‌تر با نوشته قابل قبول از همه ابعاد شناسایی شوند و به آنان موضوع خاصی سفارش داده شود. راه دیگر این است که مسئولان دین و زندگی مراکز استان‌ها افرادی را که می‌شناسند معرفی کنند. البته این کار راه را بر دیگر علاقه‌مندان نوشتن نمی‌بندد و راه پیشرفت را سد نمی‌کند. به اصطلاح مجله می‌خواهد شاهد رویش هم باشد.

مرادی: موضوع‌هایی را که حاج‌آقا مکارم برشمردند، به این دلیل بود که می‌خواستند به هیئت تحریریه خط بدهند که نیازها این‌ها هستند و به این موضوع‌ها بپردازید. ایشان پیشکشوت‌اند. هم تجربه تدریس در مدرسه را دارند و هم در دانشگاه را. از قدیم تجربه تحلیل محتوای کتاب‌های درسی را دارند.

اینکه شما به رویش جدید اشاره می‌کنید، خوب برای تحقق رویش جدید، قیمت مجله را کم بگذارید تا شاید گامی در این جهت بردارید. دانش‌آموزم می‌آید و به بنده می‌گوید: صبح که می‌خواستم به مدرسه بیایم، دیدم پشت در منازل یک جلد انجیل گذاشته‌اند. این دانش‌آموز را می‌شناسم. بچه موجهی است و هیچ قصد اغراق هم نداشت. هزینه‌هایی که برای انحراف جوانان مسلمان کشور می‌شود، خیلی بالاست. مدیریت مجله شاید بتواند از قبیل قیمت مجله، پول کاغذش را در بیاورد. مجله را به تک‌تک دبیران هدیه بدهید. اگر این کار ممکن نیست، حداقل به مدارس هدیه بدهید. باز هم اگر امکان ندارد، حداقل به گروه‌های آموزشی سراسر استان‌ها هدیه بدهید. یا روی سایت بگذارید. بدون اینکه پولی پرداخت شود، قابل استفاده برای همه باشد. صحبت آقای کشاورز را تأیید می‌کنم که مجله خوب است علمی پژوهشی باشد. سال گذشته مقاله‌ای درباره عقل و وحی بود که در سطح کشور اول شد، ولی الان می‌بینم این موضوع با چه اختصار غیرقابل قبولی در مجله چاپ شده است. این کار مفید نیست.

جواز: ادامه صحبت قبلی خود را درباره رویش مخاطبان جدید دنبال کنم. وقتی نیازسنجی می‌شود، در می‌یابیم که مخاطب جدید دنبال

افراد را در جاهای مختلف با سطح دانسته‌های قابل قبول پیدا کنید. الحمدلله وسایل ارتباطی هم فراوان است. نمی‌شود گفت همه بنویسند. در سراسر کشور پخش هستیم و شما باید انتخاب کنید

خواننده به متن باشد. آیا نظر شما حذف این عناصر گرافیکی و از مجله است یا نظر انتقادی دارید؟ آیا با امکانات جاذبه بصری برای مجله تخصصی مخالف هستید؟

مکارم: از اتفاق موافقم، ولی اینجا ببینید یک فانوس بزرگ گذاشته‌اند برای متنی با عنوان نور که مربوط به قرآن است. آیا می‌خواهد بگوید قرآن نور است و آن را با چراغ فتیله‌ای نفت‌سوز نشان بدهد؟! خیلی خوب است که مجله جاذبه بصری را رعایت کند، ولی نمی‌دانم آیا این کار نظر همکارم را جلب می‌کند که متن را بخواند؟ باید از هنرمندی استفاده کرد که بداند چگونه جاذبه بصری را می‌توان با این مقاله عجین کند که خواننده را به خود بخواند. کار باید استادانه باشد. بنده هم صلاحیت هنری ندارم.

مرادی: این مجله شماره ۸۲ است. بنده به‌عنوان خواننده متوجه مفهوم طرح و تصویری که روی جلد آمده است نشده‌ام. می‌خواهد چه بگوید؟ از خودم می‌پرسم چرا این تصویر را روی جلد آورده‌اند. نه تصویر جذابی است و نه پیامی دارد. به شما چه پیامی را منتقل می‌کند؟ آرایش ستون‌ها خوب است. باید دقت شود که طرح و تصویرها با متن ارتباط داشته باشد، بهتر است تصویرها افقی باشند، در حالی که اینجا خیلی از تصویرها عمودی کار شده‌اند. البته صفحات به‌صورت زوج کار شده‌اند که خوب است.

همایون: می‌شود برای مثال بحث وحی را در چند شماره به‌صورت متوالی آورد تا به سرانجام برسد. بعد در شماره‌های دیگر ارجاع بدهند تا اگر کسی نیاز داشت، به آن شماره‌ها رجوع کند و به این ترتیب از تکرار مطلب جلوگیری شود.

● در برخی موارد این کار شده و حتی به کتاب‌های مربوط ارجاع داده شده است؛ گرچه زیاد نیست.

همایون: من هم تأیید می‌کنم که مجلات دیر

مطلب و اطلاعات جدید است. برخی از مقالات و برخی از موضوعات قدیمی‌اند و روزآمد نیستند. ما باید به سؤال‌های امروز دانش‌آموزان با رویکرد امروزی پاسخ بدهیم. اغلب سؤال‌های دانش‌آموزان را آقای مکارم فهرست کرده‌اند. امروز بنده با دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی کلاس داشتیم. آن‌ها می‌گفتند معلمان دینی یک سلسله سؤال‌ها و پاسخ‌های کلیشه‌ای در ذهن دارند و آن‌ها را از دوره ابتدایی تاکنون دارند برای ما تکرار می‌کنند. باید سؤال‌های امروز بچه‌ها را دانست و به روز هم جواب داد. مثل «ترانسفورمیسیم» و خلقت در قرآن که موضوع قدیم است، ولی چند وقتی است که مطرح شده است. یا مسائلی که در حوزه کلام جدید وجود دارند و مخصوصاً در دوره پیش‌دانشگاهی و پایه سوم به‌ویژه در مدارس خاص خیلی به آن‌ها می‌پردازند. یا درباره نظریات استیون هاوکینز در فیزیک بچه‌ها خیلی سؤال دارند و این به معضلی تبدیل شده است. ضمن اینکه بچه‌ها به رویکرد عقلانی علاقه دارند و به رویکرد نقلی چندان بها نمی‌دهند. می‌گویند آقا ایشان فیزیک‌دان نامداری است یا فلانی شیمی‌دان معروفی است. این‌ها چنین می‌گویند و قرآن چنان می‌گوید. حال معلم چگونه باید بین این دو نظر جمع کند و چه پاسخی باید بدهند؟! باید تعارض‌هایی را که بین علم و دین مطرح‌اند، جمع‌آوری کرد و در مجله اعلام شود که همکاران در موضوع‌های اعلام شده مقاله‌های علمی، و مستدل و مستند خود را بفرستند.

● آقای مکارم در بخشی از صحبت‌ها اشاره فرمودند که چه خوب است عکس‌ها و طرح‌ها حذف شوند. در حالی که عکس یا طرح در نقش خودش، ضمن اینکه بر جاذبه مجله می‌افزاید، اگر درست انتخاب شود و با متن ارتباط درست داشته باشند، می‌تواند پنجره ورود برای جلب‌نظر

مجلات دیر به دست متقاضیان می‌رسد. خوب است مطالب مجله را برای اعضا از طریق پست الکترونیکی (ای‌میل) ارسال کنند. این کار دارد در ایران انجام می‌شود. برای استنادی که مشترک یک مجله‌اند، به نشانی ایمیل‌شان مجله را می‌فرستند و زود دریافت می‌کنند

به دست متقاضیان می‌رسد. خوب است مطالب مجله را برای اعضا از طریق پست الکترونیکی (ای‌میل) ارسال کنند. این کار دارد در ایران انجام می‌شود. برای استنادی که مشترک یک مجله‌اند، به نشانی ایمیل‌شان مجله را می‌فرستند و زود دریافت می‌کنند.

این کار شما هم می‌توانید بکنید. در این صورت بنده که زیاد علاقه‌ای به عربی و فلسفه و منطق ندارم، اما دوست دارم و نیازمندم که مقالات معارفی را مطالعه کنم. همین مقالات را توسط ایمیل دریافت می‌کنم که خیلی سرعت به‌وجود می‌آید. مواردی را که دوستان درباره گرافیک فرمودند، تأیید می‌کنم. در کتاب‌های درسی‌های جدید هر درسی با یک عکس مرتبط با موضوع درس شروع می‌شود. مجله نیز باید همین کار را بکند که حامل پیامی باشد.

اشاره کنم که برخی از مطالب منطقه‌ای هستند. برای مثال، شیراز با مسئله بهایی‌گری درگیر است. یا جایی مسئله صوفی‌گری دارد. یا در جایی وهابیت مطرح است. خوب است برای این موارد هم از طریق خود مناطق فکری بشود و در مجله انعکاس یابد.

آزمون‌هایی که از مطالب مجله می‌گیرند، نمی‌دانم ابتکار سراسری است یا ابتکار منطقه‌ای. با تعدادی از همکاران که صحبت می‌کردم، نظرشان این بود که این آزمون‌ها فصلی باشند، نه در پایان هر سال آزمون را برگزار کنند. یعنی اگر از مجله هر فصل در پایان همان فصل آزمون گرفته شود، خیلی خوب خواهد بود.

● **خب، حالا دوست داریم آخرین صحبت‌های شما را بشنویم.**

مکارم: دارند زرتشت، یعنی ایرانیت را در مقابل اسلامیت قرار می‌دهند. خوب است به این‌گونه مسائل هم در مجله شما پرداخته شود. دکتر فریدونی - استاد دانشگاه - مقاله‌ای نوشته

و گفته درباره تولد زرتشت صدها سال اختلاف وجود دارد. آن وقت یک شبکه خارجی می‌گوید: ای زرتشت! ای پیغمبر ایرانی! من سر قبر سعدی رفتم، یکی آمده گفته: «ای پیغمبر ایرانی!» این‌ها شبیه است و باید بدان‌ها پاسخ داد که ایرانیت هرگز مقابل اسلامیت قرار ندارد.

مرادی: ضمن رساندن سلام ما شیرازی‌ها به هیئت تحریریه، به ایشان بفرمایید بخشی از وقت خود را هنگام بازدید از مدارس، بگذارند برای نشست پای در دل دانش‌آموزان. می‌توانند سرکلاس بروند و حرف آنان را بشنوند و ببینند چه می‌خواهند. آیا کتاب درسی آنان را اقلان می‌کند؟ این کار شاید دیدگاهشان را در تولید محتوای مجله تصحیح کند.

● **ما با دانش‌آموزان گفت‌وگو داریم که نتیجه آن در مجله چاپ می‌شود.**

مرادی: منظورم این بود که وقتی پای صحبت دانش‌آموزان بنشینید، متوجه می‌شوید که نیاز معلمان چیست.

جواز: با توجه به مواردی که بیان شد نیازسنجی هم بکنید. کاری که در شماره‌های قبل کمتر دیده شده، این است که دبیر ما حوصله خواندن یا وقت خواندن مقاله را ندارند. وقتی در پیشانی هر مقاله درج شود که مرتبط با کدامیک از درس‌های کتاب دین و زندگی است، و معلم می‌بیند مقاله‌ای مرتبط با درس ششم دین و زندگی ۲ است، فوری آن را می‌خواند. زیرا متوجه می‌شود با درس و کلاس خودش مرتبط است. حتی آن را به دبیران دیگر هم معرفی می‌کند.

● **موفق باشید. زحمت کشیدید. امیدواریم فتح بابی برای ارتباط مفید همکاران با مجله خودشان، رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی می‌باشد.**

به هیئت تحریریه، بگویید بخشی از وقت خود را هنگام بازدید از مدارس، بگذارند برای نشست پای در دل دانش‌آموزان. می‌توانند سرکلاس بروند و حرف آنان را بشنوند و ببینند چه می‌خواهند. آیا کتاب درسی آنان را اقلان می‌کند؟ این کار شاید دیدگاهشان را در تولید محتوای مجله تصحیح کند

